

Školský vzdelávací program z Geografie

Vzdelávacia oblasť	Človek a spoločnosť
Názov predmetu	Geografia
Stupeň vzdelania	ISCED 2
Ročník	piaty
Časový rozsah vyučovania	66 hodín/2 hodiny týždenne
Vyučovací jazyk	Slovenský jazyk
Poznámka	povinný predmet
Dátum poslednej zmeny	20. jún 2011
Vypracovala	RNDr. Renáta Hlavatá

I. Charakteristika učebného predmetu

Učebný predmet rozvíja u žiakov poznanie jedinečnosti planéty Zem. Od toho sa odvíja obsah predmetu. Žiaci pochopia význam poznania zákonitostí Zeme. Uvedomia si, že dokonalé pochopenie princípov existencie Zeme im pomôže ju využívať a chrániť. Kompetencie, ktoré žiaci prehľbujú štúdiom geografie v 5.ročníku, im umožňujú spoznávať krajinu, zákonitosti jej usporiadania, možnosti optimálneho využitia a ochrany krajiny človekom.

Obsah sa sústreďuje aj na väzby prírody a ľudskej spoločnosti. Vzhľadom na nárast problémov vyplývajúcich z aktivít človeka a ich dopadu na prírodné prostredie i na spoločnosť, žiaci získajú aj skúsenosti ako reagovať na zmeny v priestore, pochopiť ich a navrhnúť do budúcnosti spôsob ich riešenia.

II. Ciele učebného predmetu

Geografia rozvíja súbor kľúčových kompetencií, ktoré majú prevažne priestorový a integrujúci charakter. Považuje sa za ne súbor vedomostí, zručností a schopností, ktoré vie žiak správne skombinovať, a tak porozumieť, interpretovať a prakticky využívať danosti krajiny. Patria medzi ne:

- rozvíjať si chuť učiť sa
- rozvíjať schopnosť objavovať a snahu vysvetľovať
- všímať si priestor, v ktorom žijeme a jeho zmeny
- prejavovať záujem o spôsob života ľudí v rôznych častiach sveta
- vedieť čítať mapu, orientovať sa na nej a podľa nej v praxi – plány miest, auto-atlas
- vnímať jedinečnosť prírodných javov a výtvorov na zemi a vysvetliť prírodné javy na základe vedomostí
- rozumieť grafom, diagramom
- hľadať riešenia na otázky, hľadať informácie, riešenia problémov interpretovať (riešiť projekt, prezentovať ho)
- diskutovať o návrhoch
- oceniť krásu kultúrnych pamiatok, naučiť sa ich vážiť si a chrániť

III. Kompetencie - spôsobilosti

- *Kompetencie k celoživotnému učeniu sa* - zhodnotenie informácií, ich zdroja, spracovať ich a vedieť používať
- *Kompetencie komunikačné* – vedieť prezentovať svoju prácu v ústnom aj písomnom prejave
- *Kompetencie uplatňovať základ matematického myslenia a základné schopnosti poznávania v oblasti vedy a techniky* – použitie logického a priestorového myslenia
- *Kompetencie v oblasti IKT* – vyhľadávanie informácií a spracovanie do prezentácii

- *Kompetencie sociálne a personálne* – naučiť sa pracovať v skupinkách aj samostatne
- *Kompetencie pracovné* – vedieť pracovať s mapou, čítať ju, analyzovať obsah mapy a interpretovať ho, orientovať sa podľa mapy, vedieť zhotoviť jednoduchý náčrt okolia, práca s buzolu využitie v praxi
- *Kompetencie smerujúce k iniciatívnosti a podnikavosti* - plánovať postup pri riešení zadaní nielen v škole ale aj v bežnom živote
- *Kompetencie vnímať a chápať kultúru* – podpora spolužitia národov a národností

IV. Stratégia vyučovania

Stratégia vyučovania závisí od zvolených metód a foriem na vyučovacej hodine, ktoré sa prispôsobujú obsahu učiva, cieľu vyučovacej hodiny, veku a zdatnosti žiakov.

- *Vyučovacia hodina* – klasický typ, exkurzia, projektové a skupinové vyučovanie, beseda s využitím motivácie, fixácie, práce s knihou, diskusie
- *Praktické aktivity* - práca s mapou, buzolou

Z didaktických metód vyučovania sa v geografii využije niekoľko variant metód. Ich použitie bude závisieť od témy a štruktúry vyučovacej hodiny. Okrem klasických metód / motivačný rozhovor, vysvetľovanie, rozprávanie, precvičovanie a opakovanie učiva/ sa veľký dôraz kladie na:

- začlenenie práce s kartografickým materiálom, hlavne mapou, práce s literatúrou-učebnicou, zem.čítankou a doplňujúcimi zdrojmi
- začlenenie skupinovej práce a práce vo dvojiciach do výučby, podporovať komunikáciu medzi žiakmi a učiteľom
- samostatné vyhľadávanie informácií, vedenie žiakov k samostatnej práci pri vypracovávaní referátov
- maximálne využitie IKT vo výučbe - výukové programy, dataprojektor, počítač, filmy, interaktívne cvičenia
- využitie didaktických hier-zemepisné tajničky, doplňovačky a osemsmerovky

Výučba bude prebiehať v triede, ale aj v počítačovej učebni.

V. Obsah predmetu

V 5. ročníku sú obsahom štúdia geografie základné zákonitosti, ktoré sú interpretované v praktickej rovine a poskytované motivačným spôsobom.

Zem ako planéta vo vesmíre

Získať poznatky o Zemi, tvare a jej pohyboch a uvedomiť si vplyv slnečnej energie ako základnej podmienky pre život ľudí. Riešiť problémové úlohy, vysvetliť zmeny v prírode počas roka, súvislosti vzniku podnebných a rastlinných pásiem s rozdielnym množstvom dopadajúceho slnečného žiarenia, ktoré je ovplyvnené tvarom Zeme.

Priestor na Zemi a jeho zobrazovanie

Používať mapy pri orientácii v teréne (turistické mapy, automapy, plány miest, tematické mapy). Vedieť sa orientovať na mapách – získať a aplikovať z nich údaje v bežnom živote. Používať mapy pri získavaní informácií o danej lokalite. Vedieť nájsť mapu na internete a orientovať sa v nej, získať informácie z dát.

Vzťah medzi zložkami krajiny

Vedieť vysvetliť prírodný charakter jednotlivých oblastí na Zemi, pochopiť fungovanie zložiek krajiny v danej oblasti, porozumieť odlišnostiam krajiny a tomu prispôbiť svoj život. V tejto téme sa maximálne uplatňuje systémový prístup a príčinnno-následné vzťahy. Vplyv podnebia na povrch, na rastlinstvo a živočíšstvo, význam vody (činnosť rieky, jazerá a i.).

Vzťah medzi krajinou a človekom

Posúdiť život človeka v priestore tvorený vzájomnými vzťahmi medzi prírodou a spoločnosťou. Podmieňuje ho znalosť podmienok, ktoré príroda dáva človeku a ovplyvňuje ho. Zároveň uvedomenie si človeka, do akej miery môže využívať prírodu, aby prežil. Vznik chránených území, národných parkov. Využívanie prírodných zdrojov človekom.

Ľudia na Zemi a vzťahy medzi ľuďmi

Zhodnotiť rozmiestnenie obyvateľstva na Zemi, podmienky v jednotlivých častiach Zeme a ich vhodnosť pre život človeka, vzájomné ovplyvňovanie starých a nových kultúr, existenciu rôznych kultúr vedľa seba. Vzbudiť snahu zaujímať sa o kultúru ľudí žijúcich v rôznych oblastiach sveta, porozumieť jej a akceptovať hodnoty iných kultúr pri zachovaní svojej vlastnej identity ako predpoklad kvalitného reagovania na možné spolupráce.

VI. Učebné zdroje

P. Likavský, I. Ružek, M. Ružeková, M. Bizubová: Geografia 5
L. Tolmáči, T. Tolmáčiová: Pracovný zošit Geografia 5
Mapy, atlasy, DVD podľa témy, Projektové práce k danej téme
Rôzne zemepisné encyklopédie
Odborné časopisy – National Geography, Geo, Ľudia a Zem
Internet

VII. Prierezové zložky

Multikultúrna výchova - MUV

Mediálna výchova - MDV

Osobnostný a sociálny rozvoj - OSR

Environmentálna výchova - ENV

Ochrana života a zdravia - OZO

Tvorba projektu a prezentačné zručnosti - TBZ

Prierezové zložky a ich využitie je podrobne uvedené v tematickom výchovno-vzdelávacom pláne piateho ročníka.

VIII. Kritéria hodnotenia

Hodnotenie žiakov bude založené na kritériách v každom vzdelávacom výstupe. Cieľom hodnotenia je poskytnúť žiakovi a jeho rodičom spätnú väzbu o tom, ako žiak zvládol danú problematiku, v čom má nedostatky a aké pokroky naopak dosiahol. Súčasťou hodnotenia je tiež povzbudenie do ďalšej práce.

Použitie budú adekvátne metódy a prostriedky hodnotenia. Hodnotiť sa budú ústne odpovede, písomne testy, projekty a tvorba máp. Cieľom je ohodnotiť prepojenie vedomostí so zručnosťami a spôsobilosťami. Pri hodnotení a klasifikácii budeme vychádzať z metodických pokynov pre hodnotenie a klasifikáciu. Hodnotiť sa bude známkou.

100% - 90%	1
89% - 75%	2
74% - 50%	3
49% - 25%	4
24% - 0%	5

ŠTANDARDY

Tematický celok	Téma	Všeobecné fyzicko geografické a humánogeografické javy	Konkrétne príklady geografických javov v regiónoch	Časová dotácia
Planéta Zem	Tvar Zeme. Zem ako planéta vo vesmíre. Cesty do vesmíru a na Mesiac	Slnecná sústava, planéty v slnečnej sústave, Mesiac, vesmír		6
	Cesty objaviteľov do rôznych častí sveta.	Svetadiely, oceány, moria, prielivy, pohoria	Cesta K. Kolumba, prvá plavba okolo Zeme, plavba Jamesa Cooka objavenie Austrálie, polárnych oblastí, dobytie najvyššieho vrchu, objavenie starých civilizácií a pod. K. Kolumbus, F. Magalhães, E. Hillary, R. Amundsen, J. Piccard a D. Walsh, J. Cook).	3
Mapa a glóbus	Glóbus, zemská os, póly, svetové strany, zemské poglobule, rovnobežky, poludníky, určovanie geografickej polohy (bez stupňov) Čas na Zemi, časové pásma. Mapa, grafická mierka (nezavádzať číselnú mierku) a meranie vzdialeností na mape, legenda mapy. Automapy, mapy na internete, GPS, tematické mapy		Vychádzka do okolia školy – použitie mapy	20
Projekt – celoročný – prezentácia na konci školského roka			Prezentácia najkrajších miest na Zemi. Projekt bude celoročný a bude sa týkať získavania informácií o miestach na rôznych častiach zeme, ktoré vytvorila príroda alebo človek a patria medzi svetové naj... Prostredníctvom týchto naj... miest sa žiaci naučia princípy geografického javu.	9

Cestujeme po Zemi				
Ako vytvorila príroda najkrajšie miesta na Zemi	Pohoria, vznik pohoria, vznik zemetrasenia, sopečná činnosť a i. Kaňony, vodopády, jazerá (činnosť vody – riek, ľadovca) Skalné mestá, púšte (činnosť vetra) Dažďové lesy a polárne kraje (podnebie, rastlinstvo, živočíšstvo, pôdy)	Vznik pohoria, vznik kaňonu, činnosť rieky, činnosť vetra, činnosť ľadovca	Himaláje, Alpy, Tatry, Zemetrasenia v južnej Ázii Grand Canyon - tvorba kaňonu riekou Colorado Niagarské vodopády Angelov vodopád, Iguacu, Viktóriine vodopády Amazonský dažďový prales	20
Najkrajšie miesta na Zemi, ktoré vytvoril človek	Mestá a dediny (ako žijú ľudia na rôznych miestach Zeme) Kultúrne a technické stavby – (príklad chrámy, pyramídy,) Pamiatky UNESCO	Sídla na Zemi Pamiatky UNESCO	Paríž, New York, Mexiko City Tadž Mahal, Eifelova veža, Opera v Sydney, pyramídy, Veľký čínsky múr	8

IX. Požadovaný výstup žiakov z geografie v 5. ročníku je zameraný na rozvíjanie funkčnej gramotnosti v oblastiach:

V čitateľskej gramotnosti - sa veľký dôraz kladie na literatúru ako zdroj, nielen učebnice, ale aj odborné a populárnovedecké časopisy, ktoré prinášajú aktuálne informácie. Tým sa podporuje potreba čítania u žiakov, správne porozumenie prečítaného, jeho spracovanie a interpretáciu. Prvotné rozvíjanie čítania a interpretácie obrázkov, fotografií, grafov, tabuliek, prierezov, schém a diagramov – vizuálna gramotnosť.

V prírodovednej a humánnej gramotnosti - sa snažíme o integráciu a súborný pohľad na poznatky získané v spoločenských či prírodovedných disciplínach (história, biológia, geológia, fyzika, chémia, sociológia, filozofia). Vytvoriť ich prepojenie tak, aby vznikol komplexný obraz o regiónoch v rôznych častiach sveta.

V kultúrnej gramotnosti - V novom zameraní geografie, kladieme väčší dôraz na kultúru a charakteristiku kultúrnych prejavov ľudí v rôznych častiach sveta, preto je aj väčšie prepojenie s hudobnou a výtvarnou výchovou.

Matematická gramotnosť - spojitosť so štatistikou, výpočet vzdialeností podľa mierky na mape.

Mediálna gramotnosť sa rozvíja u žiakov v podnikateľských zručnostiach spracúvaním projektov. Žiaci sa naučia riadiť projekty, ako sú napr. modelové cestovné kancelárie, projekty na inventarizáciu predpokladov rozvoja regiónov a pod. V týchto častiach je potrebné sa zamerať na objektívne spracovávanie informácií.

Schopnosti a zručnosti získané štúdiom geografie využiť pri oddychových aktivitách (cestovaní, rekreácii a i.).